

Toruń, 17 października 2024 r.

Dr hab. Agnieszka Szpak, prof. UMK
Wydział Nauk o Polityce i Bezpieczeństwie
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

**RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ MAGISTRA MICHAŁA GZIKA PT.
„DETERMINANTY WSPÓŁPRACY MIAST I REGIONÓW EUROPY ŚRODKOWO-
WSCHODNIEJ Z CHINAMI”**

1. Uwagi ogólne

Zgodnie z postanowieniem Komisji Uniwersytetu Łódzkiego ds. stopni naukowych w dyscyplinie nauki o polityce i administracji z dnia 26 września 2024 r. przedstawiam recenzję rozprawy doktorskiej Pana Magistra Michała Gzika, napisanej pod kierunkiem Pana dr. hab. Tomasza Kamińskiego, prof. UŁ.

Temat pracy: „Determinanty współpracy miast i regionów Europy Środkowo-Wschodniej z Chinami”.

2. Ocena merytoryczna rozprawy

Problematyka międzynarodowej aktywności jednostek czy też aktorów sub-państwowych (np. miast i regionów) jest coraz bardziej popularna, jak i coraz bardziej istotna. Stąd też pojawia się na ten temat coraz więcej publikacji, także w Polsce. Ponadto, problematyka ta umożliwia jej interdyscyplinarne ujęcie, dlatego zajmują się nią badacze z zakresu studiów/stosunków międzynarodowych, nauk o polityce, nauk prawnych czy studiów miejskich. Recenzowana praca wpisuje się w to wzmożone zainteresowanie. Ze względu na, z jednej strony, rosnącą rolę miast i regionów w stosunkach międzynarodowych, a z drugiej **lukę badawczą** w zakresie relacji sub-państwowych między Europą Środkowo-Wschodnią a Chinami, wybór tematu zasługuje na pochwałę. Od razu w tym miejscu zauważę, że Doktorant bardzo dobrze zidentyfikował ową lukę badawczą (na tle aktualnego stanu badań przeprowadzając obszerny przegląd literatury, ss. 17-28). Jak słusznie wskazał sam Autor, nie przeprowadzono badań „na próbie wszystkich regionów oraz miast wchodzących w skład [Europy Środkowo-Wschodniej]

i liczących ponad 50 tysięcy mieszkańców” w ich relacjach z chińskimi odpowiednikami (s. 27).

Od razu na wstępie zaznaczę, że wysoko oceniam rozprawę Pana Magistra Michała Gzika, więc poniższe uwagi mają tylko wyrazić pewne moje zastrzeżenia czy wątpliwości oraz być może posłużyć jako sugestie przy opracowaniu wersji rozprawy do druku, ale nie mają wpływu na końcową pozytywną ocenę.

Co do **tytułu pracy**, mam wrażenie, że trochę wprowadza on w błąd, bo sugeruje relacje między miastami i regionami Europy Środkowo-Wschodniej (czyli jednostkami sub-państwowymi) a Chinami (jako państwem). Może bardziej precyzyjny tytuł mógłby brzmieć „Determinanty współpracy miast i regionów Europy Środkowo-Wschodniej z ich odpowiednikami w Chinach” albo „Determinanty współpracy na poziomie sub-państwowym między Europą Środkowo-Wschodnią a Chinami”. Chyba że tytuł został sformułowany w taki, a nie inny sposób świadomie z powodu, o którym Autor pisze na s. 81: „[...] paradyplomacja w Chinach jest często zależna od decyzji podejmowanych centralnie, gdzie miasta i regiony pełnią komplementarną rolę dla chińskiej polityki zagranicznej oraz są używane instrumentalnie” i s. 79: „Dlatego można uznać, że możliwości działalności zagranicznej chińskich prowincji dotyczą realizowania polityki rządu centralnego”. Jeśli tak jest to dobrze byłoby to wyjaśnić we Wstępie. Z drugiej strony, nie był to chyba jednak zamysł Doktoranta, bo na s. 86 pisze, że „Wreszcie miasta oraz regiony Europy Środkowo-Wschodniej stale intensyfikują kontakty z ich chińskimi odpowiednikami. O ile jedną ze stron we wzajemnych stosunkach na poziomie ponadnarodowym i narodowym zawsze jest państwo chińskie, o tyle na poziomie subnarodowym relacje te są prowadzone przez miasta i regiony obu stron”. Wniosek – należy doprecyzować tytuł.

Co do **struktury pracy**, rozprawa składa się we wstępie, pięciu rozdziałów, zakończenia, bibliografii, spisu wykresów i diagramów, spisu tabel oraz aneksu. Od strony formalnej struktura rozprawy nie budzi wątpliwości.

We wstępie Autor zawarł sprecyzowanie problemu badawczego, przedstawienie celów, pytań i hipotez badawczych, wskazanie aktualnego stanu badań, opis metodologii badań wraz z uzasadnieniem doboru narzędzi badawczych oraz określił strukturę rozprawy doktorskiej. W mojej opinii, nie do końca punkt „Sprecyzowanie problemu badawczego” zawiera to co sugeruje jego tytuł. Raczej jest to szeroki opis **przedmiotu badań**. Podobnie kiedy Doktorant pisze na s. 235 „W mojej dysertacji odniosłem się do problemu badawczego, jakim jest udział

aktorów subpaństwowych w stosunkach międzynarodowych, na przykładzie relacji miast i regionów Europy Środkowo-Wschodniej z Chinami” – to odnosi się do przedmiotu badań. **Problemem badawczym** jest pytanie o determinanty współpracy na szczeblu lokalnym i regionalnym na linii Europa Środkowo-Wschodnia – Chiny. Pewne zamieszanie jest także widoczne na s. 12, kiedy Autor pisze, „Przedmiotem podjętej przeze mnie analizy jest zmapowanie powiązań miast oraz regionów Europy Środkowo-Wschodniej z Chinami [...]”. Dalej na tej samej stronie jednym z czterech celów badawczych jest również zmapowanie powiązań miast i regionów Europy Środkowo-Wschodniej z Chinami”. Jest to jednak tylko kwestia uporządkowania.

Autor postawił sobie **cztery cele badawcze**:

„C1. Zmapowanie powiązań miast i regionów Europy Środkowo-Wschodniej z Chinami oraz charakterystyka tej współpracy.

C2. Stworzenie listy determinantów współpracy subpaństwowej w „wymiarze uniwersalnym” bez osadzania ich w konkretnym kontekście politycznym bądź geograficznym.

C3. Określenie determinantów charakteryzujących współpracę miast i regionów Europy Środkowo-Wschodniej z Chinami.

C4. Nadanie wagi determinantom współpracy subpaństwowej Europy Środkowo-Wschodniej z Chinami, celem stworzenia modelu współpracy”.

Są one poprawnie skonstruowane i ambitne, zwłaszcza ostatni dotyczący stworzenia modelu współpracy sub-państwowej między Europą-Środkowo-Wschodnią a Chinami.

Poza czterema celami badawczymi Autor postawił również **10 pytań badawczych** (których już tutaj nie będę powtarzać), na które udzielił odpowiedzi w kolejnych rozdziałach. Cała koncepcja rozprawy jest niewątpliwie dobrze przemyślana i spójna i wskazuje na dojrzałość badawczą Pana Michała Gzika.

Postawione trzy **hipotezy badawcze** zostały poprawnie skonstruowane, ponadto Autor załączył ich uzasadnienie, co nie jest takie częste i niewątpliwie ponownie zasługuje na wysoką ocenę. Przy tej okazji Doktorant miał okazję zaprezentować i oprzeć się na swoich wcześniejszych badaniach. Jak napisał sam Doktorant, po zrealizowaniu celów badawczych i odpowiedzi na pytania badawcze był w stanie zweryfikować te hipotezy, dwie pierwsze częściowo pozytywnie, a ostatnią w całości pozytywnie.

Co do **metod badawczych**, nie mam tu żadnych zastrzeżeń. Zostały one prawidłowo dobrane do przyjętych celów badawczych. Na pochwałę zasługuje bardzo dokładny i obszerny opis

zastosowanych metod i narzędzi badawczych, w zasadzie całego procesu badawczego, oraz łączenie metod jakościowych i ilościowych. Dobór miast i regionów z Europy Środkowo-Wschodniej został wyczerpujący uzasadniony. W tym miejscu należy podkreślić ogrom pracy Doktoranta, zwłaszcza w zbieraniu i analizowaniu danych uzyskanych dzięki ankietom. Autor wykazał się w tym względzie dojrzałością badawczą, w tym pewną, nazwę to, szczerością czy też rzetelnością naukową wskazując na pewne ograniczenia zastosowanych metod badawczych (s. 34) czy np. na brak dostępnych informacji (s. 215). W tym kontekście pozostały zgromadzony materiał badawczy (literatura, dokumenty i materiały internetowe) jest bardzo obszerny (bibliografia zajmuje 22 strony).

Za zaletę rozprawy uważam także **szerokie ramy teoretyczne**, gdyż wpisuje się ona w liberalną teorię stosunków międzynarodowych, co Autor zaznacza (s. 9) i koncepcję wielopoziomowego zarządzania (np. s. 11) oraz związaną z nimi koncepcję pluralizacji aktorów stosunków międzynarodowych (punkt 1.1.).

Po wstępie z częścią metodologiczną, rozprawę otwiera teoretyczny rozdział 1 dotyczący międzynarodowej aktywności miast i regionów, w którym Autor definiuje kluczowe pojęcia takie jak „miasto” i „region”, a następnie klarownie wyjaśnia różnicę między paradyplomacją a dyplomacją miejską (*city diplomacy*). Następnie wskazuje cechy charakterystyczne chińskiej paradyplomacji oraz umiejscawia paradyplomację w ramach koncepcji wielopoziomowego zarządzania. W kolejnych rozdziałach Doktorant przedstawia determinanty międzynarodowej współpracy miejskiej i regionalnej w ich uniwersalnym ujęciu tworząc przy tym ich autorski katalog (choć w oparciu o listę takich czynników stworzoną przez Prof. Ryszarda Ziębę, jednak twórczo zmodyfikowaną); determinanty wewnętrzne i zewnętrzne – jedno i drugie dzielą się na obiektywne i subiektywne (rozdział 2); wielopoziomowe relacje Europy Środkowo-Wschodniej z Chinami, gdzie przedstawiony jest szerszy kontekst dla relacji sub-państwowych tej części Europy z Chinami, w tym istotną, choć nie funkcjonującą w praktyce, inicjatywę 16+1, która ma także sub-państwowy wymiar (rozdział 3); determinanty sub-państwowej współpracy już w konkretnym przypadku Europy Środkowo-Wschodniej z Chinami (rozdział 4) oraz autorski model współpracy miast i regionów Europy Środkowo-Wschodniej ze swoimi odpowiednikami z Chin (rozdział 5). Nie będę w tej recenzji szczegółowo oceniać każdego rozdziału z osobna, zaznaczę tylko, że rozprawa jest bogata w treść, poza tym co sygnalizują tytuły poszczególnych rozdziałów porusza wiele ciekawych zagadnień jak choćby takie kwestie jak wykorzystanie dyplomacji miast w ramach *soft power*, implementacja globalnych rozwiązań czy regulacji na poziomie lokalnym (związane ze zjawiskami lokalizacji czy

glokalizacji), obchodzenie państw przez miasta (tzw. *bypass* lub *resistance diplomacy*) czy suwerenność (i tu ciekawa koncepcja, którą nazwę przeniesieniem suwerenności „w dół” na podmioty sub-państwowe).

Rozprawę wzbogacają tabele, wykresy i diagramy, które dobrze ilustrują i uzupełniają treść. Tu mam tylko jedną uwagę – wiele tabel ma jako źródło opracowanie własne. Przy liczbach powinno być raczej opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych itd.

W tej części odniosę się do tych rozważań, wniosków czy fragmentów, które budzą moje **wątpliwości**, a nie ma ich wiele.

- Uwagi dotyczące prawa międzynarodowego jako zewnętrznej determinanty obiektywnej są zbyt wąskie i w zasadzie dotyczą prawa unijnego. Mam świadomość, że prawo unijne ma swoje korzenie w prawie międzynarodowym publicznym, jednak w tej chwili jest to odrębna gałąź czy dziedzina prawa wykazująca się swoją specyfiką. Należałoby to określić jako „prawo międzynarodowe i unijne” i poszerzyć rozważania o prawo międzynarodowe, choćby te dotyczące podmiotów tegoż prawa i atrybutów tej podmiotowości. W obecnym kształcie ten fragment dotyczy w zasadzie wpływu członkostwa w organizacji międzynarodowej jaką jest UE i tworzonego w jej ramach prawa unijnego na paradyplomatyczną działalność miast lub regionów. Sam Autor zresztą też wąsko (zbyt wąsko) rozumie wpływ prawa międzynarodowego na s. 215 „członkostwo w UE rozumiane, jako wpływ prawa międzynarodowego”. Zdaję sobie też sprawę, że nie jest to najważniejsza determinanta, zresztą sam Autor właśnie z tego powodu nie uwzględnia jej w autorskim modelu współpracy z rozdziału 5.
- Koncepcja regionu jest dobrze wyjaśniona. Tej jasności zabrakło przy definicji miasta. Co do definicji miasta, mam pewne wątpliwości czy tak szeroka definicja oznaczająca aktora, miejsce i zagadnienie nie jest nazbyt szeroka, czy w kontekście stosunków międzynarodowych, międzynarodowej aktywności miast i *city diplomacy* nie jest właściwe uznanie miasta przede wszystkim za aktora. Trochę analogicznie do państwa w jego definicji uwzględnia się ludność i terytorium (i oczywiście władzę najwyższą), ale państwo, na które te elementy się składają jest podmiotem prawa międzynarodowego i aktorem stosunków międzynarodowych, a nie miejscem lub zagadnieniem. Terytorium to jest ten obszar (miejsce), który podlega jurysdykcji państwa. Rozumiem, że w ramach studiów miejskich można przyjmować inne definicje,

ale w zakresie nauk o polityce, w tym stosunków międzynarodowych, mam pewne wątpliwości. W razie czego jestem otwarta na argumenty, bo jeszcze raz podkreślam, mam wątpliwości, ale może można je rozwiązać.

- Na s. 225 – Doktorant analizuje uwarunkowania prawne i część z nich jest omawiana tam, a część w Aneksie 1. Zastanawiam czy dla przejrzystości wywodu nie dałoby się tego omówić w jednym miejscu?
- W rozprawie jest dużo powtórzeń. Bardzo często Autor powtarza we wnioskach każdego rozdziału to co częściowo już napisał we wstępie do tego rozdziału, następnie część z tych rozważań czy wniosków jest powtórzona w Zakończeniu rozprawy. Rozumiem zamysł, który polega na uporządkowaniu treści i sprawnym łączeniu kolejnych rozdziałów i podrozdziałów, ale skutkuje to dużą liczbą powtórzeń.
- Co do *low politics* to pełna zgoda, ale zdarzają się przykłady zaangażowania miast w *hard politics*, np. kwestie bezpieczeństwa i przeciwdziałania terroryzmowi. Bardziej jako ciekawostkę niż zarzut podam, że coraz więcej miast tworzy własne służby wywiadowcze. Burmistrz Nowego Jorku, R. Giuliani zapoczątkował ten trend po atakach z 11 września 2001 r. Miało to być odpowiedzią na nieprawidłowe funkcjonowanie amerykańskich służb wywiadowczych oraz próbą zapobieżenia podobnym atakom w przyszłości. W rezultacie po 11 września Nowy Jork przesunął swoich przedstawicieli z Waszyngtonu do dwunastu miast rozrzuconych po całym świecie. B. Barber wskazywał, że tego typu działania stały się konieczne z powodu braku współpracy i odpowiedniego przepływu informacji pomiędzy FBI, CIA i Interpolem. Następca Giuliani, M. Bloomberg wysłał swoich przedstawicieli do Hong Kongu, Dżakarty, Rio de Janeiro, Tokio, Moskwy i Londynu. Policje tych miast także walczą z terroryzmem i posiadają informacje, które mogą się okazać cenne i przydatne w Nowym Jorku. Według danych z 2014 r. od kiedy nowojorski wywiad rozpoczął współpracę z tymi miastami żaden atak terrorystyczny nie doszedł do skutku. Natomiast stało się tak w Bostonie, gdyż – zdaniem B. Barbera – Boston polegał tylko na amerykańskiej administracji czy służbach federalnych. Moskiewska policja ostrzegała FBI przed możliwymi atakami, lecz informacje te nigdy nie dotarły do policji w Bostonie. Gdyby Boston uczestniczył w antyterrorystycznej sieci miast jego władze wiedziałyby o groźbie ataku i mogłyby mu zapobiec.

Uwagi szczegółowe

- Co do strony formalnej język pracy jest co do zasady poprawny. Przypisy zostały skonstruowane poprawnie. Zdarzają się jednak błędy językowe i interpunkcyjne, tzw. literówki, np. s. 39 „zgormadzonych” zamiast „zgromadzonych”, s. 50 „niech” zamiast „nich”, „znajdującą” zamiast „znajdująca”, s. 54 „zaadoptować” zamiast „zaadaptować”; Autor używa zwrotu „percepcja na”, a powinien „percepcja czegoś”. Rzeczownik „percepcja” oznacza postrzeganie czegoś. Z tego względu wymaga dopełnienia, które określa, co dokładnie jest postrzegane. Określenie „percepcja na” nie jest poprawne gramatycznie w języku polskim, np. 40 – „Ująłem w nim charakterystykę percepcji Państwa Środka na EŚW” – powinno być „Ująłem w nim charakterystykę percepcji EŚW przez Państwo Środka”, a lepiej Chiny lub s. 131 – „W tym miejscu natomiast scharakteryzuję percepcję Chin na Europę Środkowo-Wschodnią...”.
- Określenia takie jak „Państwo Środka”, „na Kremlu” (s. 133), „pomiędzy Moskwą a Stanami Zjednoczonymi” (s. 133), „pomiędzy Moskwą a Waszyngtonem” (s. 139, s. 238), „partnerstwa na linii Pekin-Moskwa” (s. 144), „zbliżenia Budapesztu z Pekinem” (s. 155) to język publicystyczny. Ponadto w kontekście tematu rozprawy może to być mylące. Co do zasady z kontekstu wynika, że Autor ma na myśli relacje między państwami, ale w moim przekonaniu precyzja jest tu istotna i dlatego należy używać nazw państw.
- Inicjatywa Pasa i Szlaku, gdy jest wspomniana po raz pierwszy na s. 21, nie ma w nawiasie nazwy angielskiej ani skrótu BRI a potem skrót jest używany w pracy. Każde wprowadzenie nowej nazwy wymaga podania w nawiasie nazwy angielskiej i skrótu literowego. Na początku przydałby się indeks używanych skrótów.
- S. 53 – „rola znaczenia” – powinno być jedno z dwóch: albo rola albo znaczenie albo razem: rola i znaczenie.
- S. 60 – „Podmioty subpaństwowe odgrywają szereg aktywności” – powinno być „podejmują szereg...”, „podążając za motywacjami” – powinno być „kierując się motywami/motywacją”.
- S. 62 – „wzmóŜona aktywność nad badaniami paradypolmacji” – powinno być „wzmóŜone badania nad paradyplomacją”;
- Autor wielokrotnie pisze „ów” zamiast „ową” (s. 61), „owe” (s. 136), „owa” (s. 139).
- S. 77 – brakuje słowa badania – „Ważną konstatacją tego badania jest...”.
- S. 78 – zamiast „miała książka” powinno być „była książka”.
- S. 91 – zamiast „zmian klimatyczne” powinno być „zmiany klimatyczne”.

- S. 95 – „opierająca się”, a powinno być „opierającą się”.
- S. 100 – powinno być „fińskiego” zamiast „finlandzkiego”.
- S. 113 – „komplementarnie uzupełniać się” – tautologia czyli tzw. masło maślane.
- S. 114 – „wykonanie” zamiast „wykonania”.
- S. 115 – „skala nowych możliwości działania” zamiast „do działania”.
- S. 122 – „Państwie” zamiast „Pańskie”.
- S. 130 – zmienić szyk wyrazów na „Jednak historia chińskich sukcesów w tworzeniu formatów multilateralnych pozwala obserwatorom mieć nadzieję...”.
- W wielu miejscach Autor niepotrzebnie stosuje myślnik, np. na ss. 134, 135, 145 przed cytataми.
- S. 140 – „wstępować w drodze akcepcji” – samo „wstępować” wystarczy.
- S. 144 – „w następnym” a nie „tym” podrozdziale.
- Czasami Autor za często pisze „moim zdaniem”, np. s. 144 – dwa razy blisko siebie. Nie zawsze jest to konieczne, bo wiadomo, że Autor wyraża swoje zdanie, np. s. 154 „Ten cytat...”.
- S. 145 – powinno być „efektów współpracy z Chinami”.
- S. 147 – powinno być „[...] Przychodniak, analityk Polskiego Instytutu Spraw Międzynarodowych stwierdzając, że ,,...”.
- S. 156 – powinno być „serbski rząd znalazł w chińskim rządzie”, a nie „wśród chińskiego rządu”.
- S. 157 – powinno być „kwestii” zamiast „kwestia”.
- S. 158 – zamiast „Obecnie obszar ten jest postrzegany za państwo ze stolicą w Pekinie za postkolonialne peryferie Europy oraz część Globalnego Południa” powinno być „jest postrzegany przez”.
- S. 165 – w pracach naukowych nie powinno się korzystać z Wikipedii.
- S. 182 – zamiast „Być wynika...” powinno być „Być może wynika...”.
- S. 184 – „zbiera frukta” – zbyt publicystycznie, lepiej „uzyskuje/czerpie korzyści”.
- S. 197 – brakuje „z” – „,... główną przyczyną porzucenia nadziei związanych z tym...”.
- S. 200 – można zauroczyć się czymś, ale nie w czymś.
- S. 203 – określenie „zaprezentowany przeze mnie *case* współpracy Pragi z Chińską Republiką Ludową”, kiedy dalej jest mowa o współpracy sub-państwowej to wspomniany przez mnie przykład braku precyzji. Jak rozumiem chodziło o współpracę z miastem Pekin?

- S. 205 – chodzi o konsula honorowego czy generalnego? Na początku Autor pisze „honorowy”, ale później odwołuje się już tylko do generalnego.
- S. 206 – „pomimo dysproporcji, jakie posiada miasto” – niezręczne określenie, nie można posiadać dysproporcji.
- S. 226 – powinno być „prawo do prowadzenia autonomicznej działalności” zamiast „stanowienia autonomicznej działalności”.
- S. 230 – powinno być „Urzednicy odpowiedzialni za współpracę międzynarodową w żadnym wypadku nie wskazali, że istnieje jakiś konflikt dotyczący przedmiotu ich paradyplomatycznej działalności z polityką zagraniczną państwa”.
- S. 230 – należy usunąć słowo „dlatego” na początku zdania i poprawić literówkę w słowie „wypełnienie”.
- S. 235 – „przykładowych przykładów” – zostawić „przykładów”.
- S. 239 – zamiast „Odpowiedź na te trzy pytania badawcze ostatecznie wypełniła znamiona pierwszego celu badawczego...” lepiej „Odpowiedź na te trzy pytania badawcze ostatecznie pozwoliła zrealizować pierwszy cel badawczy...”.
- Przypis 125 – brak wyjaśnienia, czym jest konkretnie NUTS2.

Te uwagi szczegółowe mają na celu przede wszystkim pomóc Doktorantowi na etapie publikacji rozprawy, do czego bardzo zachęcam i zamierzam czego sam Doktorant wyraził w treści dysertacji.

Konkluzja

Recenzowana praca stanowi oryginalne rozwiązanie problemu badawczego obejmującego odpowiedź na pytanie o determinanty współpracy na szczeblu lokalnym i regionalnym na linii Europa Środkowo-Wschodnia – Chiny. Podsumowując moją recenzję, potwierdzam, że analizowana dysertacja stanowi pracę wnoszącą istotny wkład do rozwoju nauk o polityce i administracji.

Struktura pracy koresponduje zarówno z problemem badawczym, jak i celami badawczymi. Autor z sukcesem osiągnął założone cele badawcze dotyczące zmapowanie powiązań miast i regionów Europy Środkowo-Wschodniej z Chinami, stworzenia listy determinantów współpracy subpaństwowej w „wymiarze uniwersalnym” oraz tych charakteryzujących współpracę miast i regionów Europy Środkowo-Wschodniej z Chinami. Wreszcie nadał wagę determinantom współpracy subpaństwowej Europy Środkowo-Wschodniej z Chinami i na tej

podstawie stworzył autorski model tej współpracy. Doktorant poprawnie zweryfikował postawione hipotezy.

Ponadto, dysertacja spełnia kryteria stawiane pracom doktorskim w zakresie metodologicznym i została napisana w przystępny sposób. Stwierdzam, że przedłożona rozprawa Pana Magistra Michała Gzika **spełnia warunki** stawiane przez *Ustawę z dnia 4 marca 2003 roku O stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki*, a tym samym **pozwala na dopuszczenie do dalszych etapów postępowania w sprawie nadania stopnia doktora**.